

ÖZET: Memur olarak görev yapmakta iken emekli olan kişinin yeniden memur olarak atanıp atanmayacağı hk.(6/1/2017-80)

Memur olarak 22 yıl görev yaptıktan sonra 2015 yılında kendi isteğiniz ile emekli olduğunuzu belirterek 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 93 üncü maddesi uyarınca memuriyete geri dönme talebinde bulunduğunuz ilgi dilekçe incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun; "Emeklilerin yeniden hizmete alınması" başlıklı 93 üncü maddesinde; "T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli olanlardan (5434 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine göre emeklilikle ilgili görevlere yeniden atanamayacaklar hariç) sınıfında yazılı nitelikleri taşımakta bulunanlar kanunun 92 nci maddesi hükümlerine göre kurumlarda boş kadro bulunmak şartıyla yeniden memurluğa alınabilirler." hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, 21/04/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinde; "Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararnameyle atanan veya görevlendirilenler, Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılan seçimler sonucunda görev verilenler ile yükseköğretim kurumlarının öğretim üyeliklerine yapılacak atamalar hariç olmak üzere, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar, genel bütçeye dahil dairelerin, katma bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, kefalet sandıklarının, sosyal güvenlik kurumlarının ve bütçeden yardım alan kuruluşların kadrolarına açıktan atanamazlar. Diğer kanunların bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz.

Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar bu aylıkları kesilmeksizin; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklarda herhangi bir kadro, pozisyon veya görevde çalıştırılmaz ve görev yapamazlar.

Diğer kanunların emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken emeklilik veya yaşlılık aylıkları ve/veya diğer tazminatları kesilmeksizin atanmaya, çalıştırılmaya veya görevlendirilmeye izin veren hükümleri ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 11 inci maddesine göre 1.1.2005 tarihinden önce alınmış Bakanlar Kurulu kararları uygulanmaz.

Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri;

- a) Cumhurbaşkanlığına seçilenler,
- b) Dışarıdan Bakanlar Kurulu üyeliğine atananlar,
- c) Yasama Organı üyeliğine seçilenler,
- d) Mahalli idareler seçimleri sonucuna göre görev alanlar,
- e) Sadece toplantı veya huzur ücreti ya da hakkı ödenen görevleri yürütenler ile yönetim ve denetim kurulu üyeliği ücreti karşılığında görevlendirilenler,
- f) Yaş haddini aşmamış olmaları kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler (üniversitelerde ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler hakkında yaş haddini aşmamış olmaları kaydı aranmaz.),
- g) Vakıf üniversitelerinde görev alanlar,
- h) Özel kanunlarında emeklilik veya yaşlılık aylığı kesilmeksizin çalıştırılma veya görev yapma hakkı verilenlerden Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararname ile atanan veya görevlendirilenler ve Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılan seçimler sonucunda görev verilenler,

i) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrası uyarınca Yasama Organı üyeliğinin bitiminden sonra öğretim üyesi olarak atanmış olanlar, Hakkında uygulanmaz.

(1) (Ek fıkra: 10/1/20136385/ 2 md.) İkinci fıkraya göre emeklilik veya yaşlılık aylığı kesilenlerin sigortalılıklarının sona erdiği tarih yazılı istek tarihi kabul edilerek ilgili sosyal güvenlik kanunlarına göre aylıkları yeniden bağlanır." hükmü yer almakta olup, düzenleme ile emeklilik veya yaşlılık aylığı olmakta olanların kamuda istihdamına bir kısım kısıtlamalar getirilmiştir.

5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile getirilen kısıtlamalar ile öngörülen istisnaların uygulanmasında Kanunun, amacı dışında yorumlanmamasını teminen, mezkur hükmünün yasalama sürecinin başında Başbakanlık tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Kanun Tasarısının genel gerekçesi ve madde gerekçeleri ile birlikte değerlendirilmesinin yerinde olacağı açıktır.

Bu minvalde, söz konusu Kanun Tasarısının genel gerekçesinde düzenlemenin "... başta Devlet Memurları Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile... yürürlükteki diğer kanunların uygulanmasında ortaya çıkan bazı sorunların, tereddütlerin ve eksikliklerin giderilmesi ve böylece uygulamanın daha sağlıklı yürütülmesi amacına yönelik..." olduğu zikredilmekte, ilgili madde gerekçesinde ise; "eğitim kurumlarından ve özellikle yükseköğretim kurumlarından mezun olan genç ve nitelikli kişilerin sayısının artmasına rağmen, kamu kurum ve kuruluşlarının personel alımlarının oldukça kısıtlı olması ve işsizlik sorunun yoğun olarak yaşandığı bu dönemde, tercihini emeklilik yönünde yapmış ve emeklilik haklarını elde etmiş kişilerin tekrar kamuda istihdamının önlenmesi öngörülmektedir." ifadeleri bulunmaktadır.

Ayrıca, bu Kanun maddesinde iki konuda ayrıma gidilmesi ve bu ayrıma göre istisnaların da iki konuda sayılarak düzenlenmesi söz konusudur. Şöyle ki; ilk olarak kamu kurumları, kadrolarına emeklilik/yaşlılık aylığı alanların açıktan atamasının yapıp yapılamaması yönüyle ayrı değerlendirilmiş ve açıktan atamanın yapılamayacağı kurumlara ilişkin istisnalar sayılmıştır (birinci fıkranın girişi); ikinci olarak ise emeklilik/yaşlılık aylığı alanların atanabilecekleri kurum ve hallerde, genel kural olan bu aylıkların kesilmesi gerekliliğinin istisnaları sayılmıştır (dördüncü fıkra). Bu itibarla incelendiğinde, bahse konu Kanun maddesinin;

-Dört fıkra ve bir ek fıkradan oluşan metnin bir bütün halinde, emeklilik veya yaşlılık aylığı alanların kamuda istihdamına ilişkin kendinden önceki farklı mevzuat ve uygulamaları sonlandırıp, bu konudaki istisnaları ve uygulamayı yeniden belirleyen bir mevzuat olarak yürürlüğe girdiği ve bu alanı baştan düzenlediği,

-Birinci fıkrasında; istisna olarak sayılan atamalar haricinde, emeklilik veya yaşlılık aylığı alanların, genel bütçeye dahil dairelerin, katma bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, kefalet sandıklarının, sosyal güvenlik kurumlarının ve bütçeden yardım alan kuruluşların **kadrolarına açıktan atanamayacaklarının** ve diğer kanunların bu fıkraya aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı genel kural olarak belirlenmiş olduğu, burada sayılan kamu kurumlarının sözleşmeli pozisyonlarında istihdama ilişkin ise herhangi bir kısıtlama getirilmediği,

-İkinci fıkrasında; sosyal güvenlik kurumlarından emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken,

a) Kanun yürürlüğe girdiği tarihte, ikinci fıkrada sayılan kamu kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonlarında görevde olanların,

b) Yürürlük tarihinden sonra, birinci fıkrada istisna olarak sayılan şekillerde açıktan atanacakların,

c)Kadrolarına açıktan atama kısıtı getirilmeyen fonların, belediyelerin, il özel idarelerinin, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmelerin, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşların, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinin, sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıkların kadrolarına yürürlük tarihinden sonra açıktan atanacakların,

d)Sayılan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının sözleşmeli pozisyonlarında istihdam edileceklerin,

ancak almakta oldukları emeklilik veya yaşlılık aylıklarının kesilmesi kaydı ile bu kadro, pozisyon veya görevlerde çalışabileceklerinin veya görev alabileceklerinin öngörüldüğü,

-Üçüncü fıkrasında; diğer kanunların, emeklilik veya yaşlılık aylıkları ve/veya diğer tazminatları kesilmeksizin atanmaya, çalıştırılmaya veya görevlendirilmeye izin veren hükümleri ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 11 inci maddesine göre 1/1/2005 tarihinden önce alınmış Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanmayacağı yönünde hüküm konularak uygulama birliğinin amaçlandığı,

-Dördüncü fıkrasında; tek tek sayma yoluyla, emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olanların hangi kamu görevlerine seçilmeleri veya atanmaları halinde **emeklilik veya yaşlılık aylıkları kesilmeksizin görev yapabileceklerinin** belirlenerek bu alandaki istisnaların tespit edildiği,

-Ek fıkrasında ise; emeklilik veya yaşlılık aylığı kesilenlerin, sigortalılıklarının sona ermesiyle bu aylıklarının tekrar bağlanması usulü belirlendiği, görülmektedir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde;

-657 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi ve 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi birlikte değerlendirildiğinde, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanların, emeklilik ve yaşlılık aylıkları kesilse dahi, 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen genel bütçeye dahil dairelerin, katma bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, kefalet sandıklarının, sosyal güvenlik kurumlarının ve bütçeden yardım alan kuruluşların kadrolarına hiçbir şekilde açıktan atanamayacakları; ancak bu aylıkları kesilerek fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklara ait boş kadrolara ilgili mevzuatına uyulmak kaydıyla atanabileceği, dolayısıyla hizmet ihtiyaçları ve takdir yetkisi hususları da dikkate alınarak atanmak istediğiniz kamu kurum ve kuruluşuna başvurmanız gerektiği,

-Devlet memurluğuna alımla ilgili olarak Başkanlığımızın, kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarına doğrudan atanmalarını sağlama şeklinde bir görevi ve yetkisinin bulunmaması sebebiyle talebiniz hakkında herhangi bir işlem tesis edilemeyeceği, mütalaa edilmektedir.